
NEDERLANDSE TAAL- EN CULTUURPOLITIEK

Vertaalbeleid in Nederland en Vlaanderen

In 1954 werd de „Stichting ter bevordering van de Vertaling van Nederlands letterkundig werk” opgericht. Tot in 1990 verzorgde deze Stichting voor Vertalingen de promotie van vertalingen van Vlaams en Nederlands literair werk in het buitenland. Directeur Joost de Wit ging als een ware handelsreiziger op stap en probeerde buitenlandse uitgevers warm te maken voor onze literatuur. In zijn koffertje zaten proefvertalingen, en met subsidies kon hij voor sommige uitgevers het risico van een bepaalde uitgave kleiner maken. De Stichting voor Vertalingen werd vanaf 1962 voor tweederde gefinancierd door het Nederlandse ministerie voor Cultuur en voor eenderde door het Vlaamse ministerie van Cultuur. Er waren echter veel problemen en in 1990 beëindigde eerst Vlaanderen en later ook Nederland de subsidiëring. De Vlaamse en Nederlandse overheid besloten elk hun eigen vertaalbeleid uit te stipelen. Het verdwijnen van de Stichting voor Vertalingen werd door velen betreurd. Ook voor de Vlaams-Nederlandse samenwerking betekende het een klap. Na dertig jaar samenwerken, ging nu weer ieder zijn eigen weg.

Nederland

In december 1990 werd het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds opgericht. Het

kreeg op 9 december 1991 zijn definitieve status. Het Fonds heeft een driedelig doel:

1. het bevorderen van de productie van kwalitatief hoogstaande, oorspronkelijk Nederlands- en Friestalige literaire werken;
2. het bevorderen van de vertaling van kwalitatief hoogstaande, oorspronkelijk Nederlands- en Friestalige literaire werken in andere talen dan het Nederlands en het Fries;
3. het bevorderen van de vertaling in het Nederlands en het Fries van literaire werken uit moeilijk toegankelijke talen, indien dit voor de verscheidenheid van het literaire aanbod in Nederland van bijzonder belang wordt geacht.

In het kader van dit artikel interesseert ons voornamelijk punt 2. Aan het hoofd van dit Fonds staat Frank Ligtvoet. Zijn adjunct en verantwoordelijke voor het vertaalbeleid is Rudi Wester. In dit beleid worden enkele prioriteiten gesteld. Men richt zich in de eerste plaats op de grote Europese talen (Frans, Duits en Engels) en op die landen waar al een vertaaltraditie uit het Nederlands bestaat (o.a. de Scandinavische landen, Polen en Tsjecho).

Het Fonds werkt in eerste instantie met de uitgevers samen. Men zoekt kwaliteitsuitgevers met een goede distributie en een gemakkelijke toegang tot de media. Er wordt hun informatie toegestuurd, waaronder ook fragmentvertalingen van werk dat in het buitenland met succes zou

kunnen worden uitgegeven. Daarnaast komt het Fonds ook tegemoet in de kosten voor de vertaling. De aanvraag van een buitenlandse uitgever wordt beoordeeld op grond van de kwaliteit van het betreffende werk, van de vertaler en van de uitgeverij.

In 1992 kon voor het vertalingenbeleid in totaal ongeveer f 329.000,— (± 6.000.000 BEF) worden uitgetrokken. Voor 1993 is een bedrag van f 360.000,— 6.600.000 BEF beschikbaar. Daarmee werden de vertaling en de uitgave van een hele reeks Nederlandse boeken mogelijk gemaakt. Zo kwam bijvoorbeeld een Franse vertaling uit van *Het gevecht* van Armando, een Bulgaarse vertaling van het jeugdboek *Kruistocht in spijkerbroek* van Thea Beckman, Maarten 't Harts *Stenen voor een ransuil* verscheen in het Zweeds, *De elementen* van Mulisch werd in het Frans vertaald enz.

Vlaanderen

In Vlaanderen werd geen aparte structuur opgezet voor het vertalingenbeleid. Het ministerie van Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap en met name de administratie Kunst, moet voortaan dit beleid uitstippelen. De verantwoordelijke is bestuursdirecteur Bob Elsen. De gevoerde vertaalpolitiek verschilt van die in Nederland. Het Vlaamse ministerie steunt op de eerste plaats de vertalers. Dat betekent dat een vertaler die een contract kan overleggen met een

buitenlandse uitgeverij, 70% van de vertaalkosten krijgt uitbetaald. De resterende 30% ontvangt hij bij het verschijnen van de publikatie. Er worden drie redenen opgegeven waarom men met vertalers werkt, en niet met uitgevers zoals in Nederland:

1. Men hoopt zo de vertalers, die soms bijzonder slecht betaald worden voor hun werk, een beter inkomen te geven.
2. De dienst heeft niet de middelen om alle uitgevers te benaderen. De contacten verlopen gemakkelijker en vlotter via de vertalers, die men vaak al lang kent.
3. Via de vertaler hoopt men de uitgever meer onder druk te kunnen zetten, zodat hij zijn afspraken nakomt. De vertaler krijgt immers slechts zijn resterende 30% op het ogenblik dat de publikatie is verschenen. Hij heeft er dus alle belang bij de uitgever tot enige spoed aan te manen.

Soms wijkt men van deze stelregel af. Zo komt men in de Oosteuropese landen ook wel tegemoet in de produktiekosten of worden er vertaalde boeken aangekocht, waardoor het risico van de uitgever wordt beperkt. Deze aangekochte boeken worden dan aan lectoraten Nederlands aan buitenlandse universiteiten of aan Belgische ambassades toegestuurd.

Voor 1992 stond voor het vertalingenbeleid een bedrag van 4.000.000 BEF (± f 220.000,—) op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap, uiteindelijk kon men 7.500.000 BEF (± f 410.000,—) besteden, omdat men nog kon beschikken over kredieten van andere instanties. Bovendien werden nog eens voor 500.000 BEF (± f 28.000,—) boeken aangekocht. Voor 1993 staat voor het vertalingenbeleid een bedrag van 4.000.000 BEF (± f 220.000,—) op de begroting.

In het Vlaamse vertalingenbeleid wordt de prioriteit gegeven aan vertalingen in het Engels, Duits of Frans. Er bestaat eveneens grote interesse voor diverse andere Latijnse landen en voor Scandinavië. Wat Scandinavië betreft gaat de belangstelling vooral

FOUNDATION FOR
THE PRODUCTION AND
TRANSLATION OF
DUTCH LITERATURE

Singel 464 / St. - 1017 AW Amsterdam
TEL + 31 20 62 36 461
FAX + 31 20 62 07 179

MINISTRY OF
THE FLEMISH COMMUNITY
Arts Administration

Koloniestraat 29 / 8 - 1000 Brussel
TEL + 32 2 51 03 411
FAX + 32 2 51 03 961

Seven BOOKS

FROM HOLLAND AND FLANDERS

Volume I No. 11 WINTER 1992

CONTENTS

	<p>Kristien Hemmerrechts KERST EN ANDERE LIEFDESVERHALEN 'Christmas and Other Love Stories' 2</p>	
	<p>Harry Mulisch DE ONTDEKKING VAN DE HEMEL 'The Discovery of Heaven' 3</p>	
	<p>Renate Dorrestein ONTAARDE MOEDERS 'Unnatural Mothers' 4</p>	
	<p>Jef Geeraerts Z 17 5</p>	
	<p>Cees Nootboom DE OMWEG NAAR SANTIAGO 'The Detour to Santiago' 6</p>	
	<p>Charles Ducal DE MEESTERKNECHT 'The Overseer' 7</p>	
	<p>Boudewijn Büch EENZAAM 'Lonely' 8</p>	

uit naar de jeugdliteratuur. Tenslotte is er een groeiende interesse voor Rusland.

Zo wordt *De eerste steen* van Monika van Paemel met de steun van het Vlaamse ministerie in het Zweeds gepubliceerd. *Het Dwaallicht* van Elsschot in het Italiaans, *Het Sygma-plan* van Jef Geeraerts in het Russisch. Men kwam tegemoet in de kosten voor het drukken van de Servo-Kroatische versie van *De komst van Joachim Stiller* van Hubert Lampo.

Vertalershuizen

Om de vertalers de gelegenheid te geven nader kennis te maken met Vlaanderen, de Vlaamse literatuur en de Vlaamse auteurs,

startte het ministerie van Cultuur eind 1990 met een Vertalershuis, gelegen in het historische Groot-Begijnhof van Leuven. Het ministerie biedt de vertalers de kans gedurende één maand in Vlaanderen te verblijven. Naast een grote hoeveelheid boeken, ontvangen ze ook een beurs van 50.000 BEF (± f 2.800,—) voor de verblijfkosten.

Het Nederlandse Produktiefonds volgde dit Vlaamse voorbeeld en steunt een soortgelijk Vertalershuis in Amsterdam. Dit is een initiatief van de Nederlandse Vereniging voor Letterkundigen (VVL), maar het Produktiefonds stelt een beurs voor verblijfkosten beschikbaar. Het huis biedt plaats aan twee verta-

PUBLIKATIES

lers, die er gedurende drie maanden met een werkbeurs van f 2.000,— (± 36.080 BEF) per maand kunnen wonen en werken.

Promotie

Na bijna drie jaar van activiteiten kunnen het Nederlands Literair Produktie- en Vertalingenfonds en het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap een positieve balans opmaken; bovendien is er sprake van samenwerking tussen beide instanties.

De promotie wordt gemeenschappelijk gevoerd. Een keer per maand komen de verantwoordelijken uit Vlaanderen en Nederland bij elkaar. Op de Frankfurter Buchmesse 1992 hadden ze al een gezamenlijke stand. Ze verspreiden samen ook verschillende promotiebrochures. *De Nieuwsbrief Letteren*, waarvan het eerste nummer werd gepubliceerd in de zomer van 1992, verschijnt driemaal per jaar en telt acht bladzijden. De publikatie bevat telkens een essay over een aspect van de hedendaagse Nederlandstalige literatuur, signalen van opmerkelijke recent verschenen boeken in Vlaanderen en Nederland, een lijst met literaire prijzen en een overzicht van juist verschenen of binnenkort te verschijnen vertalingen. Daarnaast publiceert men ook: *Books from Holland and Flanders*, een informatiebrochure die drie maal per jaar aan buitenlandse uitgeverij wordt gestuurd en waarin recente ontwikkelingen in de Nederlandstalige literatuur

worden voorgesteld. In het eerste nummer, dat in de herfst van 1992 verscheen, werd werk besproken van Hella S. Haasse, Maarten 't Hart, A.F.Th. van der Heijden, Tom Lanoye, Margriet de Moor en Monika van Paemel. Er komt ook een Franse versie van deze publikatie. De kosten van deze promotiebrochures worden gelijk verdeeld over Vlaanderen en Nederland.

In het kader van de Frankfurter Buchmesse '93, waar het „Schwerpunkt“ ligt op Nederland en Vlaanderen, zal bij de Duitse uitgever Hanser Verlag een *Almanak Nederlandse en Vlaamse Letterkunde* verschijnen. Deze publikatie zal bio- en bibliografische informatie bevatten over ruim honderd Nederlandstalige auteurs uit deze eeuw. Daarnaast zullen in een aantal essays aspecten en ontwikkelingen van zowel de Nederlandse als de Vlaamse letterkunde worden behandeld.

De jongste jaren kan men, hoewel voorzichtig, spreken over een (relatief) succes voor de Nederlandse literatuur in het buitenland. Uiteraard is er het bekende succes van de Duitse vertaling van *Het volgende verhaal* van Cees Nooteboom, maar ook de Engelse vertaling van *Terug naar Kongo* van Lieve Joris wordt in de Amerikaanse pers gunstig onthaald en Hugo Claus deed het goed in Frankrijk met de vertaling van *Het Verdriet van België*. Er bestaat verder grote interesse voor het werk van Margriet de Moor; Erik

de Kuyper wordt in het Italiaans vertaald, Kellendonks *Mystiek Lichaam* in het Frans. Dat heeft uiteraard op de eerste plaats te maken met de kwaliteit van deze literatuur, maar het vertaalbeleid dat de laatste jaren in Nederland en Vlaanderen wordt gevoerd, is aan dit succes zeker niet vreemd.

Dirk van Assche

Adressen:

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Kunst, Koloniënstraat 29, B-1000 Brussel. (Tel. 32/2/51.03.411).

Nederlands Literair Produktie- en Vertalingenfonds, Singel 464, NL-1017 AW Amsterdam. (Tel. 31/20/62.06.261).

Naast en tussen ons: de joden in Nederland

De geschiedenis van (Noord-) Nederland is niet te schrijven zonder melding te maken van de voortdurende aanwezigheid van tienduizenden Joden, vooral maar niet uitsluitend in Amsterdam.

De grootste filosoof ooit op Nederlandse bodem geboren, Spinoza had een stormachtige relatie met de Portugees-Israëlitische geloofsgemeenschap. Ook in financieel-economisch opzicht was de Joodse invloed voortdurend aanwezig. Dat heeft soms zelfs politieke gevolgen gehad, want de relatie van Joodse bankiers met opeenvolgende figuren uit het Huis van Oranje, heeft niet onaanzienlijk bijgedragen tot het slagen van bepaalde ondernemingen. Maar tijdens de eerste eeuwen sinds de vestiging van de Republiek is er toch tussen de beide